

SHEI'

De dodendoek oftewel hoofdmannenmantel van de Wayuu

We weten allemaal dat elke cultuur andere rituelen rondom de doden heeft. Echter, dat een volk als de Wayuu bestaat dat alleen feesten rondom de doden viert, was voor mij een verrassing. Zij vieren dus geen verjaardagen of huwelijken maar komen wel meerdere keren ter ere van elke dode bij elkaar om hem of haar te gedenken.

door Mirja Wark

Wie zijn deze Wayuu?

De Wayuu vormen een etnische groep die langs de Noordelijke grenslijnen woont van Columbia en Venezuela. Op het schiereiland Guajira woont een aantal van hen in kleine dorpen en stadjes. Anderen wonen op een traditionele manier in de woestijn in gehuchten bestaande uit een paar hutten zonder water en zonder elektriciteit. De gehuchten staan louter via karresporen met elkaar in verbinding.

Hoe zijn de rituelen rond de dood?

Eens werd de familie waar ik te gast was uitgenodigd voor een dodenherdenking, een *velorio* van een familielid dat zes weken eerder was overleden. De directbetrokkenen hadden toen al hun respect betuigd en met het hoofd bedekt huilend afscheid genomen. Bij het huis aangekomen hoorden wij een voorzanger de goede eigenschappen van de overledene bezingen. Daarna was er eten en drank voor alle gasten. Zo'n *velorio* kan wel drie dagen duren. Aan het einde van de ceremoniën werd de dode in een ondiep graf gelegd. Er werden grafgiften als eten en drinken meegegeven omdat de overledene onderweg in het *jeppiro*, de tussenwereld, die toch nodig zou hebben. Tot aan de herbegraving rust iedere overledene in zo'n voorlopig graf gedurende zeven tot elf jaar.

Voor de 'herbegraving' van een ander familielid klommen we met 20 personen in de laadbak van een pick-up en reden in drie uur over sporen in het zand naar de plek waar het zou gebeuren. Na al die jaren waren de vleeslijke resten vergaan. Een vrouwelijk lid van de clan groef de dode op en bracht de botten over in een keramische pot met deksel. Die werd later half in de grond begraven. Tijdens deze gebeurtenis was de hele clan aanwezig en werd er weer hard gehuild en geklaagd. Na de ceremonie was er weer eten en veel drank voor alle aanwezigen. Een aantal vrouwen bereidden onder andere een heel rund. Tijdens de maaltijd werden overal in de bosjes bordjes met eten gezet. De *yoluga*, de geesten, moeten

ook te eten en te drinken hebben op hun weg naar de eeuwigheid.

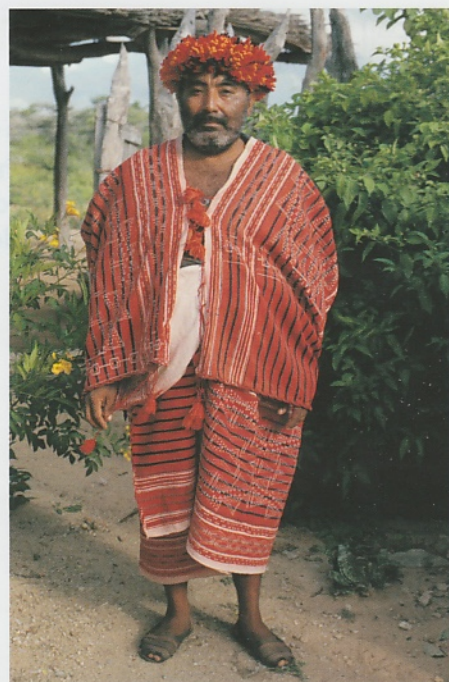
De Wayuu denken dat zeven jaar na de herbegraving de dode terugkomt op aarde in de vorm van levengevende regen, de *juya*. Wat een mooie gedachte in deze droge streek.

Wat heeft de Shei'i met dit alles te maken?

Tijdens zijn leven laat elke Wayuu die het kan betalen een doek weven waarin eens zijn dode lichaam zal worden gerold. Familie- en clanhoofden moeten natuurlijk hun status tonen en doen dat door extra mooie doeken te laten weven. Tijdens hun leven dragen ze die, ingenieus gedrapeerd, op belangrijke momenten als mantel. Na hun overlijden worden ze erin gerold en begraven. De *shei'i* komen nauwelijks in particuliere verzamelingen terecht omdat ze eenmaal als dodendoek gebruikt, verontreinigd zijn door lijkvlekken die er niet meer uitgaan.

Shei'i detail

Cachique

Waarom is het erg dat er geen shei'i bewaard zijn?

De *shei'i* zijn de meest complexe en grootste weefsels van de Wayuu, een doek van 275x150 cm is niets bijzonders. In het doek zijn kettingbanen met patronen afgewisseld met banen in kettingstreep. De patronen zijn geweven in de *Kanas*-techniek die ook gebruikt wordt voor de ceintuur die de lendendoek ophoudt. De *Kanas*-techniek is een complexe manier van patroonvormen waarbij draden tussen twee patroonlagen verwisseld worden. In de ceintuur is er één patroon over de lengte maar in een *shei'i* zijn het meerdere patronen naast elkaar en ook nog een heel breed patroon. Men weefde dat vroeger dan ook aan een groot getouw met wel 6 weefsters die naast elkaar zaten. De *shei'i* zijn gemaakt van handgesponnen katoen en wol. De wol is geleverd met verfplanten uit de streek in blauw (*Indigofera Suffrotica*) en rood (*Haematoxylon Brasiletto*). Het katoen is gewoon naturel verwerkt. Het is niet zo gemakkelijk om wol en katoen naast elkaar in de ketting te verwerken. De afwerking met een dichte meerkleurige vlechtsteek is ook prachtig.

Langzaam komt de moderne tijd ook bij de Wayuu binnen en vergeten ze hun tradities en handwerken. Daar hebben ze geen tijd meer voor. Zo gaan eeuwenoude waardevolle technieken zonder veel ophef verloren. Ik heb geprobeerd wat van die kennis vast te leggen in het boek 'Si'ra, het rijke ceintuurweefsel van de Wayuu indianen uit de Guajira het noordelijke grensgebied van Venezuela en Colombia.' www.mirjawark.nl